

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ(ЦЬКУВАННЯ) В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

context of artistic values of personality]. *Theoretical and methodological issues in the education of children and young people*. No. 24, pp. 152–270. [in Ukrainian].

7. Petrova, I.V. (2021). Podiia yak kulturnyi tekst: semantika i etymolohiia [Event as cultural text: semantics and etymology]. *The philosophy of event culture: history and modernity*. Proceedings of All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. Kyiv, pp. 125–128. [in Ukrainian].

8. Popravko, O.V. & Taranenko, H.H. (2022). Pedagogichnyi potentsial podiievoho pidkhotu yak sposobu orhanizatsii osvithnoi diialnosti u zakladakh vyshchoi osvity [Pedagogical potential of the event as a way of organizing educational activities in institutions education]. *Improvement of the educational process in higher education institutions : Collection of scientific and methodological works of the Tavria State*

Agrotechnological University named after Dmytro Motorny. Melitopol, Vol. 25, pp. 235–242. [in Ukrainian].

9. Prokopenko, I.F. (2018). Pedagogichni tekhnologii v pidhotovtsi vchyteliv [Pedagogical technologies in teacher training]. Kharkiv, 457p. [in Ukrainian].

10. Chystotina, O.O. (2017). Vymovy i pereklady istyny podii [Pronunciations and translations of the truth of events]. *Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series "Philosophy. Philosophical Peripeteia"*. Kharkiv, Vol. 56, pp. 20–23. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 19.01.2026

Прийнято до друку: 24.02.2026

Опубліковано: 23.03.2026

УДК 37.013.42:316.624-057.874

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.351576>

Олег Кекош, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5551-5664>

Леся Смеречак, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4567-9737>

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ(ЦЬКУВАННЯ) В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті проаналізовано роль та зміст діяльності соціального педагога щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в сучасному освітньому середовищі. Висвітлено нормативно-правове підґрунтя превентивної роботи, зокрема останні зміни в законодавстві України та міжнародні ініціативи ЮНЕСКО.

Авторами обґрунтовано необхідність системного підходу до профілактики, який базується на принципах мультимодальності, інноваційності та суб'єктності. Особливу увагу приділено алгоритму дій соціального педагога при виявленні випадків булінгу (цькування) та формам взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу для формування культури "нульової толерантності" до насильства. Доведено, що ефективна превенція потребує не лише оперативного реагування, а й створення безпечного освітнього простору через розвиток емоційного інтелекту та конструктивної комунікації учнів.

Ключові слова: булінг (цькування); соціальний педагог; освітнє середовище; превенція; віктимізація; психосоціальний супровід; безпечне освітнє середовище.

Лит. 11.

Oleh Kekosh, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the Social Pedagogy and Correctional Education Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5551-5664>

Lesia Smerechak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of Social Pedagogy and Correctional Education Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4567-9737>

A SYSTEMIC APPROACH TO THE ACTIVITIES OF A SOCIAL PEDAGOGUE IN PREVENTING AND COMBATING BULLYING IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article analyzes the role and content of a social pedagogue's activities in preventing and combating bullying in the modern educational environment. The regulatory and legal framework of preventive work is highlighted, in particular, recent changes in Ukrainian legislation and international initiatives of UNESCO.

Attention is focused on the fact that the social pedagogue develops and implements preventive and informational and educational measures aimed at protecting the rights and freedoms of children, forming valuable life competences, socially

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

acceptable models of social behavior, and skills of constructive communicative interaction. It is emphasized that he pays special attention to informing the participants of the educational process about the mechanisms of receiving assistance, in particular regarding the contact details of the National Police, psychological service specialists, doctors, as well as specialized hotlines for persons who have experienced or/or witnessed bullying. Among other things, a social pedagogue provides comprehensive socio-pedagogical support to students, their teams and microgroups, as well as persons who are in difficult life circumstances or need care.

The authors substantiate the necessity of a systemic approach to prevention based on the principles of multimodality, innovativeness, and subjectivity. Special attention is paid to the algorithm of actions taken by a social pedagogue when cases of bullying are identified, as well as to the forms of interaction with all participants in the educational process aimed at fostering a culture of "zero tolerance" for violence. It is proven that effective prevention requires not only prompt response but also the creation of a safe educational space through the development of students' emotional intelligence and constructive communication skills.

Keywords: *bullying; social pedagogue; educational environment; prevention; victimization; psychosocial support; safe educational environment.*

Постановка проблеми. У сучасному просторі деструктивні прояви міжособистісної взаємодії здобувачів освіти залишаються однією із найбільш гострих соціально-психологічних проблем, що безпосередньо загрожує безпеці освітнього середовища. Генезис конфліктних ситуацій у шкільних колективах зумовлений комплексом як психоемоційних, так і соціально-ідентифікаційних чинників, що трансформуються у різні форми агресивної поведінки – від вербальної експресії до фізичної агресії. Необхідність оперативного реагування на факти булінгу (цькування) та прояви насильства в освітньому просторі детермінована насамперед досить високим ризиком виникнення пролонгованих особистісних деформацій у психоемоційному та соціокультурному розвитку особистості. Латентність чи/або ігнорування зазначених девіацій призводить насамперед до деформації механізмів соціальної адаптації жертв булінгу (цькування), що знаходить свій прояв у стійкій девальвації самооцінки, інтенсифікації тривожних станів та прогресуючій соціальній відчуженості. Формування перманентного відчуття екзистенційної загрози внаслідок віктимізації почасти стає визначальним чинником дестабілізації психологічного благополуччя, що в довгостроковій перспективі може зумовлювати глибоку дезадаптацію та незворотні наслідки для особистісної життєдіяльності.

З огляду на складність механізмів віктимізації, пріоритетним завданням сучасної школи стає розроблення та реалізація стратегій системної превенції булінгу (цькування). Провідним суб'єктом упровадження таких заходів виступає соціальний педагог, роль якого в освітньому закладі полягає у комплексному супроводі здобувачів освіти з метою формування соціально відповідальної поведінки, культури здорового способу життя тощо. Важливим напрямом його діяльності є профілактика конфліктних ситуацій, що виникають у процесі освітньої взаємодії, а також створення безпечного та сприятливого освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасними дослідниками [4] розглянуто особливості

виявлення та попередження булінгу в умовах воєнного стану з урахуванням положень чинної нормативно-правової бази.

У статті В. Поліщук, Т. Цегельник, В. Пришляка, О. Лопадчака здійснено теоретичне обґрунтування та системний аналіз нормативно-правових засад превенції булінгу стосовно здобувачів освіти з порушеннями психофізичного розвитку в умовах навчально-реабілітаційного центру. Окрему увагу приділено концептуалізації прав та обов'язків суб'єктів освітнього процесу, як підґрунтя для створення безпечного середовища та забезпечення правового захисту осіб з особливими освітніми потребами [7].

Аналіз теоретичних підходів і практичних шляхів проблеми профілактики булінгу в шкільному освітньому середовищі в контексті соціально-педагогічної діяльності закладу освіти висвітлено у наукових розвідках З. Карпіляньської [5], Л. Нечипорук [6], Л. Петрук [6]. З. Карпіляньська наголошує на необхідності співпраці соціального педагога з педагогічним колективом та наводить приклад шкільної програми, спрямованої на формування безпечного та психологічно комфортного середовища в учнівському колективі [5].

Л. Нечипорук, Л. Петрук наголошують, що провідна роль у протидії насильству і булінгу (цькуванню) належить соціально-психологічній службі школи й акцентують увагу на співпраці з батьками учнів [6].

Попри вагомість напрацьованих зазначених авторів у сфері нормативного регулювання протидії булінгу (цькуванню) та загального соціально-педагогічного та психологічного супроводу, актуальним залишається питання системної технологізації діяльності соціального педагога.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні системного алгоритму діяльності соціального педагога щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в освітньому середовищі, а також у визначенні ефективних форм і методів соціально-педагогічного впливу, спрямованих на формування безпечної та безконфліктної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Виклад основного матеріалу. Запобігання насильству та булінгу (цькування) в освітньому середовищі є одним із пріоритетних завдань сучасної системи освіти. Міжнародні ініціативи спрямовані на підвищення обізнаності щодо цих проблем і формування безпечного середовища для дітей та підлітків. Держави-члени ЮНЕСКО проголосили перший четвер листопада Міжнародним днем протидії насильству та булінгу в освітніх закладах, включно з кібербулінгом. Основною метою відзначення цього дня є активізація зусиль усіх зацікавлених сторін – держав, партнерів ООН, міжнародних та регіональних організацій, громадянського суспільства, неурядових організацій та окремих осіб – щодо популяризації та відзначення заходів, спрямованих на запобігання насильству. Особлива увага приділяється залученню учнів, батьків, освітніх спільнот, органів управління освітою тощо до створення безпечного й підтримувального освітнього середовища.

Відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)”, булінг (цькування) визначається як “... діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров’ю потерпілого” [2].

У Законі України “Про охорону дитинства” булінг (цькування) трактується як “... психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника одного колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов’язків” [3]. Таким чином, аналіз норм чинного законодавства України засвідчує єдність підходів до розуміння булінгу (цькування) як форми насильницької поведінки в освітньому середовищі. У контексті забезпечення ефективної протидії булінгу (цькуванню) в освітніх закладах законодавством також чітко визначено коло суб’єктів реагування на такі випадки.

14 червня 2023 року Верховна Рада України ухвалила законопроект № 6393-д, яким розширено перелік локацій вчинення булінгу, оскільки раніше законодавче регулювання обмежувалося лише закладами освіти. Наразі правоохоронний комітет

розглядає законопроект № 9400, у якому визначено посилення відповідальності за булінг, зокрема у вигляді штрафів або громадських робіт, а також можливість відсторонення посадових осіб від виконання службових обов’язків. Законопроект передбачає розширення сфери протидії булінгу на всі заклади та установи, у яких перебувають діти поза межами школи (зокрема оздоровчі табори, гуртки, спортивні секції, заклади охорони здоров’я). Водночас превенція булінгу визначається як обов’язковий елемент державної політики, що передбачає системну роботу з усіма учасниками дитячих колективів та формування культури нульової толерантності до насильства. Окрім цього, передбачається упровадження програм підтримки осіб, які зазнали булінгу, та корекційних програм для кривдників (агресорів), розроблення яких покладається на Міністерство соціальної політики України [9].

Заклад освіти (в контексті нашого дослідження – школа) є саме тим соціальним інститутом, який відіграє важливу роль у створенні безпечного освітнього середовища та формуванні у здобувачів освіти знань, установок і навичок, необхідних для запобігання насильству та розвитку ненасильницької, безконфліктної взаємодії [10].

Нагадаємо, що суб’єктом реагування в разі настання випадку булінгу (цькування) в закладах освіти є служба освітнього омбудсмена; органи місцевого самоврядування; засновник (засновники) закладів освіти або уповноважений ним (ними) орган; керівники та інші працівники закладів освіти; служби у справах дітей; центри соціальних служб; територіальні органи (підрозділи) Національної поліції України [1].

Соціальний педагог здійснює розроблення й реалізацію профілактичних та інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на захист прав і свобод дітей, формування ціннісних життєвих компетентностей, соціально прийнятних моделей соціальної поведінки та навичок конструктивної комунікативної взаємодії. Окрему увагу він приділяє інформуванню учасників освітнього процесу про механізми отримання допомоги, зокрема щодо контактних даних органів Національної поліції, фахівців психологічної служби, медиків, а також спеціалізованих гарячих ліній для осіб, які зазнали чи/або стали свідками булінгу. Окрім іншого, соціальний педагог здійснює комплексний соціально-педагогічний супровід здобувачів освіти, їхніх колективів та мікрогруп, а також осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах або потребують піклування. Він проводить просвітницьку та профілактичну роботу серед учасників освітнього процесу щодо запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема щодо дітей і за участю дітей, а також проблемам злочинності, алкоголізму, наркоманії та іншим соціально неприйнятним явищам. Крім того,

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

соціального педагога вивчає та аналізує соціальні умови розвитку здобувачів освіти, мікроколективів (класів або груп), а також молодіжних і дитячих громадських організацій.

У разі надходження заяви чи повідомлення про випадок булінгу (цькування) соціальний педагог бере участь у наданні соціально-педагогічної допомоги постраждалим та іншим сторонам конфлікту. Він сприяє захисту прав здобувачів освіти від усіх форм і проявів насильства, а також, у межах своїх повноважень, представляє та відстоює їхні інтереси у взаємодії з правоохоронними та судовими органами [1].

Так, відповідно до “Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поведіння з дітьми” керівник суб’єкта (в контексті нашого дослідження – соціальний педагог) невідкладно, протягом трьох годин, має повідомити про це батьків або законних представників дитини (якщо вони не є кривдниками), уповноважений підрозділ Національної поліції та службу у справах дітей за місцем розташування суб’єкта, з одночасним інформуванням територіального органу Нацсоцслужби та Державної служби у справах дітей, скликати засідання комісії не пізніше ніж протягом трьох робочих днів із дня отримання повідомлення [8].

Діяльність соціального педагога має бути спрямована на максимальне зниження та усунення ризиків, що можуть загрожувати життю і здоров’ю як здобувачів освіти, так і працівників освітнього закладу. Таким чином, діяльність соціального педагога у випадках виявлення булінгу ґрунтується не лише на виконанні чітко визначеного алгоритму дій, а й на дотриманні базових принципів забезпечення безпеки освітнього середовища [5; 6; 10; 11]. Сучасні наукові дослідження у сфері безпеки освітнього середовища визначають концептуальні засади організації превентивної роботи в освітньому закладі та виокремлюють такі принципи: домінування життя людини як головної цінності відповідно до якого вибудовується модель мінімально необхідного рівня безпеки, регіональної специфіки, комплексності оцінки небезпек (ризиків), максимальної ефективності управління системою заходів і створених педагогічних умов та принцип міні-максі [4, 5].

У контексті визначення особливостей профілактики булінгу (цькування) доцільно констатувати, що діяльність соціального педагога має ґрунтуватися на цілеспрямованому впливі на формування інформаційної культури здобувачів освіти, створенні сприятливої атмосфери міжособистісної взаємодії та комплексному розвитку їхньої мотиваційної та емоційно-вольової сфер. Такий підхід передбачає не лише моніторинг безпеки освітнього середовища, а й активне стимулювання внутрішніх ресурсів особистості для конструктивного розв’язання конфліктів та запобігання проявам агресії в учнівському колективі.

Вибір інструментарію діяльності соціального педагога щодо профілактики булінгу (цькування) має ґрунтуватися на таких принципах:

– *Цільова спрямованість*. Знаходить свій прояв у чіткому визначенні векторів профілактичної роботи соціального педагога.

– *Мультиmodalність*. Ґрунтується на різних векторах та типах сприйняття інформації, передбачає інтеграцію словесних, наочних та практичних методів. Зауважимо, що мультиmodalність детермінована зростанням цифрових технологій, що має наслідком поширення мультиmodalних продуктів, які тепер можна легко створити.

– *Інноваційність*. Передбачає використання нових інформаційних технологій та актуальних соціально-педагогічних знань для розробки сценаріїв протидії булінгу.

– *Суб’єктивність*. Посилення ролі учнівського самоврядування у створенні безпечного освітнього середовища.

Ефективність превентивної діяльності соціального педагога в освітньому середовищі безпосередньо залежить від системності організації позанавчальної діяльності, яку традиційно класифікують на масові, групові та індивідуальні форми. Сучасна освітня практика демонструє домінування масових форм, які створюють простір для відкритого діалогу, обміну ідеями та спільного пошуку стратегій подолання агресії в учнівському колективі.

Зміст превентивної роботи соціального педагога щодо протидії булінгу визначається насамперед modalностями проявів насильства, особливостями їх виявлення, потребами учнівського самоврядування, сформованими в освітньому закладі традиціями, а також можливостями налагодження ефективної співпраці з іншими суб’єктами соціально-педагогічної роботи та міжнародними партнерами, зокрема в рамках рекомендацій ЮНІСЕФ щодо створення безпечного та дружнього до дитини освітнього середовища, з урахуванням чинного законодавства України щодо захисту прав дитини та запобігання насильству в освітньому процесі.

Висновки. Резюмуючи сказане вище, робимо висновок, що системна профілактика булінгу (цькування) в сучасному освітньому просторі потребує переходу від фрагментарних заходів до комплексної технологізації діяльності соціального педагога. Ефективність превенції забезпечується не лише дотриманням чітких нормативно-правових алгоритмів реагування, а й цілеспрямованою трансформацією міжособистісної взаємодії здобувачів освіти – від розвитку їхньої інформаційної культури до стимулювання внутрішніх мотиваційних і емоційно-вольових ресурсів. Визначальним чинником успішної протидії деструктивним проявам в учнівському колективі є активізація суб’єктивності всіх учасників освітнього процесу, зокрема через посилення ролі

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

учнівського самоврядування та впровадження моделі нульової толерантності до насильства, що є підґрунтям для забезпечення психологічного благополуччя та соціальної адаптації особистості в довгостроковій перспективі.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у детальному вивченні та розробленні інструментарію профілактики кібербулінгу як специфічної форми агресії в цифровому освітньому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алгоритм взаємодії щодо превенції та протидії булінгу в закладах освіти. URL: <https://mon.gov.ua/news/alhorytm-vzaiemodii-shchodo-preventsii-ta-protydii-bulinhuv-zakladakh-osvity>

2. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>

3. Закон України “Про охорону дитинства”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

4. Запобігання та протидія булінгу у закладах освіти в умовах воєнного стану: метод. рекомендації / кол. авт. Дніпро: Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 68 с.

5. Карпіляньська З. Робота соціального педагога з профілактики булінгу у школі. *Actual problems in the system of education: general secondary education institution – pre-university training – higher education institution*. 2022. URL: <https://www.researchgate.net/publication/362735671>

6. Нечипорук Л., Петрук Л. Соціально-педагогічна робота щодо профілактики булінгу в шкільному освітньому середовищі соціально-педагогічна робота з профілактики булінгу в шкільному освітньому середовищі. *Педагогічна наука і освіта XXI століття*. 2023. № 1. С. 99–114.

7. Поліщук В., Цегельник Т., Пришляк В., Лопадчак О. Попередження булінгу щодо дітей з порушенням психофізичного розвитку в навчально-реабілітаційному центрі: нормативно-правове забезпечення. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 8. С. 122–129.

8. Постанова “Про затвердження Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1513-2025-%D0%BF#Text>

9. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/42087>

10. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник / В.Л. Андрєєнкова, В.О. Мельничук, О.А. Калашник Київ: ТОВ “Агентство “Україна”, 2019. 132 с.

11. Спіріна Т.П., Лях Т.Л., Дуля А.В. До питання профілактики булінгу в закладах вищої освіти. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 2. С. 87–92.

REFERENCES

1. Alhorytm vzaiemodii shchodo preventsii ta protydii bulinhuv v zakladakh osvity [Algorithm of Interaction for the Prevention of and Response to Bullying in Educational Institutions]. Available at: <https://mon.gov.ua/news/alhorytm-vzaiemodii-shchodo-preventsii-ta-protydii-bulinhuv-zakladakh-osvity>. [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy “Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchych aktiv Ukrainy shchodo protydii bulinhuv (tskuvanniu)” [Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Counteracting Bullying (Harassment)”. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text> [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy “Pro okhoronu dytynstva” [The Law of Ukraine “On the Protection of Childhood”. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [in Ukrainian].

4. Zapobihannia ta protydii bulinhuv u zakladakh osvity v umovakh voiennoho stanu: metod. rekomendatsii [Prevention of and response to bullying in educational institutions under martial law: methodological recommendations]. Compiled by a team of authors. Dnipro, 2025. 68 p. [in Ukrainian].

5. Karpilianska, Z. & Karpilianska, Z. (2022). *Robota sotsialnoho pedahoha z profilaktyky bulinhuv u shkoli*. [The Work of a social pedagogue on the prevention of bullying at school]. *Actual problems in the system of education: general secondary education institution – pre-university training – higher education institution*. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/362735671> [in Ukrainian].

6. Nechiporuk, L. & Petruk, L. (2023). *Sotsialno-pedahohichna robota shchodo profilaktyky bulinhuv v shkilnomu osvitnomu seredovyshchi sotsialno-pedahohichna robota z profilaktyky bulinhuv v shkilnomu osvitnomu seredovyshchi* [Socio-pedagogical work on the prevention of bullying in the school educational environment]. *Pedagogical science and education of the 21st century*. No. 1. pp. 99–114. [in Ukrainian].

7. Polishchuk, V., Tsehelnik, T., Pryshliak, V. & Lopadchak O. (2025). *Poperedzhennia bulinhuv shchodo ditei z porushenniam psykho fizychnoho rozvytku v navchalno-reabilitatsiinomu tsentri: normatyvno-pravove zabezpechennia* [Prevention of bullying against children with psychophysical developmental disorders in an educational and rehabilitation center: regulatory and legal framework]. *Education. Innovation. Practice*, Vol. 13, No. 8, pp. 122–129. [in Ukrainian].

8. Postanova “Pro zatverdzhennia Poriadku reahuvannia na vypadky nasylstva ta zhorstokoho povodzhennia z ditmy” [Resolution “On approval of the Procedure for responding to cases of violence and abuse against children”. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1513-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

9. Proiekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo zapobihannia nasylstvu ta unemozhlyvlyennia zhorstokoho povodzhennia z ditmy [Draft Law on Amendments to Certain Laws of Ukraine on the Prevention of Violence and the Elimination of Cruel Treatment of Children]. Available at: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/42087> [in Ukrainian].

10. Protydii bulinhuv v zakladi osvity: systemnyi pidkhid. *Metodychnyi posibnyk*. [Counteracting bullying in educational institutions: a systematic approach. Methodical guide]. / V.L. Andriienkova, V.O. Melnychuk, O.A. Kalashnyk. Kyiv, 2019. 132 p. [in Ukrainian].

11. Spirina, T.P., Liakh, T.L. & Dulya, A.V. (2024). *Do pytannia profilaktyky bulinhuv v zakladakh vyshchoi osvity* [On the issue of bullying prevention in higher education institutions]. *Social pedagogy: theory and practice*, No. 2, pp. 87–92. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.01.2026

Прийнято до друку: 24.02.2026

Опубліковано: 23.03.2026